

Met Wim Kok's op termijn aangekondigde vertrek uit de Nederlandse politiek zal een gelouterd leider heengaan. Zo bejubeld als Wim Kok werd bij zijn 'afscheid', zo bekritiseerd en soms verguisd werd hij in eerdere fasen van zijn partijleiderschap. Ik heb thuis nog knipselmappen vol liggen over de partijcrisis van de PvdA begin jaren negentig. Wat voor vitriool die man (en zijn partij) toen over zich heen kreeg! Symbool daarvan is nog altijd de valse necrologie die de 'bevriende' *Volkskrant* destijds voor de PvdA samenstelde: 'De Partij van de Aftocht'.

Wim Kok is er het voorbeeld van dat je succesvol leiderschap in de politiek bepaald niet cadeau krijgt. Dat komt met vallen en opstaan, butsen en builen, *uppercuts* en karaktermoord – wat dat aangaat is Melkert lekker op weg. Wim Kok bleef weinig bespaard. Voordat hij alom gerespecteerd premier van alle Nederlanders kon worden – 'de meest succesvolle premier van na de oorlog' (Marcel van Dam) – leed hij pijnlijke verkiezingsnederlagen, was hij de ineenstorting in de WAO-crisis nabij en had hij het grootste geluk van de wereld met de electorale domemansrit van het CDA. Kok heeft daardoor alsnog als premier de kans gekregen te tonen waar zijn ware kwaliteiten en grote betekenis voor de PvdA lagen. In zijn hoedanigheid van Grote Verzoener en Evenwichtskunstenaar (NKV/NVV-fusie; Akkoord van Wassenaar en Paars) is hij van cruciaal belang geweest voor de, ook nog eens internationaal geprezen, modernisering van de Nederlandse verzorgingsstaat in turbulente tijden.

Wat mij wel stoort bij de tamelijk glorieuze terugblik op het tijdperk-Kok is dat het CDA er zo bekaaid af komt. Paars lijkt in veler perceptie een brandscherm te hebben neergelaten. Alsof met paars de victorie begon. Maar paars heeft, laten we wel wezen, veel geoogst van wat met name door het CDA werd gezaaid. Het poldermodel, het Nederlandse banenwonder, de gesaneerde overheidsboekhouding, het gaat hier allemaal om pre-paarse politiek. Van de jubel voor Kok moet, in alle eerlijkheid, een fors percentage naar moedige CDA-politici als Ruud Lubbers, Jan de Koning, Wil Alberda of Bert de Vries, voor wie de versoberende innovatie van de Nederlandse verzorgingsstaat een even existentieel-ideologische worsteling betekende als voor sociaal-democraten.

Het feit dat het CDA zo'n beetje ten onder is gegaan aan de modernisering van de verzorgingsstaat wordt, wat mij betreft, met te weinig mededogen en respect waargenomen. De sociaal-politieke strijd in het CDA tussen kerken en ondernemers is voor de herziening van de Nederlandse verzorgingsstaat net zo invloedrijk geweest als de sociaal-democratische burgeroorlog om de WAO. Toegegeven: wanneer ik het actuele CDA voor me zie, met zijn 'gladde Jaap'en zijn even gladde anti-paarse karikaturen, valt het me zwaar te betogen dat het CDA om redenen van historische rechtvaardigheid een soort herwaardering en zelfs een plek in een nieuwe regering toekomt. Dat het CDA naar de tweede rang is verbannen, is bovendien verfrissend geweest voor de Nederlandse democratische verhoudingen. Toch mag dit het besef van schatplichtigheid aan de christen-democratie waar het gaat om de opbouw en hervorming van de sociale rechtsstaat niet in de weg staan. De glorie van Kok, paars en het poldermodel zou wel wat meer op het CDA mogen afstralen. Die partij is iets te vlot afgeserveerd.

Wim Kok en het CDA

RENÉ CUPERUS

Medewerker WBS/Redacteur S&D